

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.03.2006, sp. zn. 5 Tdo 1628/2005, ECLI:CZ:NS:2006:5.TDO.1628.2005.1

Číslo: 16/2007

Právní věta: Ustanovení § 273 odst. 1 o. s. ř. umožňuje soudu volbu mezi dvěma rovnocennými alternativami výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí a nestanoví požadavek, aby byla ve všech případech nejdříve uložena pokuta. Výkon rozhodnutí odnětím dítěte tedy lze nařídít i bez předchozího uložení pokuty povinnému. Proto je-li prováděn výkon rozhodnutí odnětím dítěte podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř., není ani podmínkou spáchání trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr. zák. spočívající v bezvýsledném užití opatření v občanském soudním řízení, aby byla pachateli ve vykonávacím řízení nejdříve uložena pokuta. Bezvýsledné použití opatření v občanském soudním řízení v tomto případě spočívá zejména v neuposlechnutí výzvy soudu učiněné vůči povinnému k dobrovolnému plnění jeho povinností vyplývajících z vykonatelného rozhodnutí o výchově nezletilých dětí. Usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí nemusí vymezovat dobu plnění, neboť ta je zřejmá již z exekučního titulu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.03.2006

Spisová značka: 5 Tdo 1628/2005

Číslo rozhodnutí: 16

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Maření výkonu úředního rozhodnutí

Předpisy: § 171 odst. 3 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné R. P. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 3. 10. 2005, sp. zn. 11 To 291/2005, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. 1 T 47/2005.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Náchodě ze dne 16. 5. 2005, sp. zn. 1 T 47/2005, byla obviněná R. P. uznána vinnou trestným činem maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr. zák. a za to jí byl uložen trest odnětí svobody v trvání 5 měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. odložen na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Krajský soud v Hradci Králové jako soud druhého stupně usnesením ze dne 3. 10. 2005, sp. zn. 11 To 291/2005, rozhodl podle § 256 tr. ř. o

zamítnutí odvolání obviněné. Toto usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Náchodě napadla obviněná R. P. dovoláním podaným prostřednictvím obhájkyň z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť podle ní rozsudek okresního soudu spočívá na nesprávném právním posouzení skutku a jiném nesprávném hmotně právním posouzení a tento důvod dovolání byl dán v řízení předcházejícím zamítnutí odvolání obviněné.

Podle názoru obviněné byl zjištěný skutek nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr. zák. Ze skutkové věty napadeného rozhodnutí pouze vyplývá, že obviněné byla uložena povinnost řádně připravit děti ke styku s otcem a ve stanovenou dobu je ve svém bydlišti předat otcí. Není tedy zřejmé, jaká opatření byla bezvýsledně použita proti obviněné v občanském soudním řízení jako předpoklad naplnění znaku uvedeného v právní větě výroku rozsudku. Usnesení Okresního soudu v Náchodě ze dne 16. 6. 2004, sp. zn. P 262/2003, nabylo právní moci až dne 8. 7. 2004 a neobsahuje konstatování termínu předání dětí v době od 16. 6. 2004 do 30. 6. 2004. Z usnesení Okresního soudu v Náchodě ze dne 20. 8. 2004, sp. zn. P 262/2003, pak podle obviněné vyplývá, že soud přistoupil k výkonu rozhodnutí odnětím dětí, ale tento výkon nebyl realizován a soud zastavil řízení pro neúčinnost. Proto nemohlo být jednání obviněné posouzeno jako trestný čin podle § 171 odst. 3 tr. zák. Obviněná nepovažuje za zjištěné, zda její vinou došlo k porušení povinnosti uložené rozhodnutím Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Co 115/2004, anebo zda nešlo např. o nemoc či jiný vážný důvod, pro který nemohlo dojít ke styku otce s dítětem. Navíc podle názoru obviněné mělo mít přednost vynucování povinnosti ukládáním pokut před postupem podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Za bezvýsledné využití všech opatření vyplývajících z občanského soudního řízení obviněná nepovažuje pouhou výzvu, po které nenásledovalo postupné ukládání pokut. Obviněná v závěru svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a přikázal věc Krajskému soudu v Hradci Králové k novému pojednání a rozhodnutí.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání obviněné R. P. přisvědčil její argumentaci, protože podle jeho názoru bezvýsledné užití opatření v občanském soudním řízení předpokládá také uložení pokuty. Státní zástupce považuje za pochybení soudu, když obviněnou uznal vinnou trestným činem podle § 171 odst. 3 tr. zák., přičemž nerespektoval rozhodnutí publikované pod č. 19/1998 Sb. rozh. tr., podle něhož jde o bezvýsledné použití opatření v občanském soudním řízení až poté, když pachatel zmaří výkon rozhodnutí upravujícího styk s nezletilými dětmi, přestože mu byla před tímto jednáním pravomocně uložena pokuta. Proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil obě napadená rozhodnutí a přikázal Okresnímu soudu v Náchodě, aby věc v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání obviněné R. P. je zjevně neopodstatněné.

Trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr. zák. se dopustí, kdo poté, co proti němu byla bezvýsledně použita opatření v občanském soudním řízení směřující k výkonu rozhodnutí soudu nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí, maří výkon takového rozhodnutí nebo dohody, nebo kdo se dopustí závažného jednání, aby zmařil výkon rozhodnutí jiného státního orgánu týkajícího se výchovy nezletilých dětí. Opatřením v občanském soudním řízení se rozumí mírnější způsoby donucení, jež lze použít k dosažení výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí podle ustanovení § 272 a násl. o. s. ř. V těchto ustanoveních je upraven výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí.

Podle § 272 odst. 2 o. s. ř. před nařízením výkonu rozhodnutí soud písemně nebo ústně do protokolu vyzve toho, kdo se odmítá podrobit soudnímu rozhodnutí nebo neplní soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aby se podrobil soudnímu rozhodnutí nebo aby plnil soudem schválenou dohodu. V této výzvě upozorní též na následky neplnění povinností stanovených v rozhodnutí nebo v dohodě. Soud může podle § 272 odst.

3 o. s. ř. požádat příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, aby vedl povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, aniž by bylo třeba nařizovat výkon rozhodnutí.

Zůstane-li výzva podle § 272 odst. 2 o. s. ř. bezvýsledná, nařídí soud výkon rozhodnutí jedním ze dvou způsobů uvedených v § 273 odst. 1 o. s. ř. Podle první alternativy uloží pokutu tomu, kdo neplní dobrovolně soudní rozhodnutí nebo soudem schválenou dohodu o výchově nezletilých dětí, popřípadě o úpravě styku s nimi, anebo rozhodnutí o navrácení dítěte; výkon rozhodnutí uložením pokuty lze nařídít opětovně, jednotlivé pokuty nesmějí přesahovat 50 000 Kč a připadají státu. Při nařízení výkonu rozhodnutí tímto způsobem má soud na zřeteli jeho účel – nejde o sankci za porušení práva, nýbrž o prostředek k donucení povinného, aby respektoval právní poměry založené exekučním titulem. Proto soud přihlíží k osobním a majetkovým poměrům povinného, aby se zřetelem k nim byla stanovená pokuta účinným donucovacím prostředkem (srov. Kůrka V., Drápal L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde Praha, a. s., 2004, s. 736). Podle druhého exekučního způsobu nařídí soud odnětí dítěte tomu, u koho podle rozhodnutí nebo dohody nemá být, a jeho předání tomu, komu bylo podle rozhodnutí nebo dohody svěřeno nebo komu má být navráceno, anebo tomu, komu rozhodnutí nebo dohoda přiznávají právo na styk s dítětem po omezenou dobu. Závěr o tom, který z obou způsobů výkonu rozhodnutí soud při výkonu rozhodnutí zvolí, závisí na konkrétních okolnostech případu. Je-li zřejmé, že uložením pokuty nebude dosaženo účelu výkonu rozhodnutí, přistoupí soud k odnětí dítěte.

Podle § 273 odst. 2 o. s. ř. může soud nařídít výkon rozhodnutí odnětím dítěte i bez předchozí výzvy podle § 272 odst. 2 o. s. ř., je-li nepochybné, že výzva nemůže vést povinného k dobrovolnému plnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi anebo rozhodnutí o navrácení dítěte, nebo jestliže by tím bylo zmařeno splnění soudního rozhodnutí nebo soudem schválené dohody o výchově nezletilých dětí nebo rozhodnutí o navrácení dítěte.

K nařízení výkonu rozhodnutí vydá soud ve vykonávacím řízení usnesení (viz § 167 a násl. o. s. ř.). Podle § 171 odst. 1 o. s. ř. lhůta k plnění počíná běžet od doručení usnesení; jejím uplynutím je usnesení vykonatelné. Nebyla-li podle § 171 odst. 2 o. s. ř. v usnesení uložena povinnost k plnění, je usnesení vykonatelné, jakmile bylo doručeno, a není-li třeba je doručovat, jakmile bylo vyhlášeno nebo vyhotoveno. Podle § 171 odst. 3 o. s. ř. běží lhůta k plnění až od právní moci usnesení, je-li usnesení podle zákona nebo podle rozhodnutí soudu vykonatelné až po právní moci. Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte je tedy zásadně vykonatelné doručením, resp. uplynutím lhůty k zaplacení pokuty podle § 273 odst. 1 písm. a) o. s. ř., ledaže by v něm bylo soudem výslovně stanoveno, že se stává vykonatelným po nabytí právní moci.

Účelu výkonu rozhodnutí odnětím dítěte podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř. odpovídá, že usnesení, jímž byl výkon nařízen, se doručuje zpravidla při jeho provedení. Nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte je závazné pro každého. Soud je provede v součinnosti s příslušnými státními orgány (§ 273 odst. 3 o. s. ř.). Způsob provedení nařízeného výkonu rozhodnutí se řídí povahou věci a konkrétní situací. Soud je povolán k uskutečnění faktických opatření, kterými lze dosáhnout toho, co sleduje nařízením výkonu, přičemž připadá v úvahu přímé fyzické donucení.

Podle tzv. skutkové věty rozsudku Okresního soudu v Náchodě se obviněná R. P. dopustila trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171 odst. 3 tr. zák. tím, že „přesto, že rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 20 Co 115/2004, pravomocného dnem 18. 5. 2004, byl upraven styk otce P. P. s nezletilými dětmi P., L. a T. P. na každý lichý týden ve čtvrtek od 15.00 do 17.30 hod., každý sudý týden v úterý od 15.00 do 17.30 hod. a na každý sudý víkend v roce od pátku 15.00 hod. do neděle 18.00 hod. a mimo jiné o školních prázdninách poslední dva týdny v červenci a poslední dva týdny v srpnu a obviněná byla uložena povinnost řádně připravit

děti ke styku a ve stanovenou sobu vždy ve svém bydlišti je předat otci, v době od 16. 6. 2004 do 30. 6. 2004 a od 20. 8. 2004 nejméně do 2. 11. 2004 v J. úmyslně nepředala otci děti ke styku s výjimkou nezletilé L. P., ačkoliv Okresní soud v Náchodě usnesením ze dne 16. 6. 2004, 20. 8. 2004 a ze dne 17. 9. 2004, sp. zn. P 262/2003, nařídil výkon rozhodnutí odnětím nezletilých dětí matce R. P. a jejich předáním otci, čemuž předcházela výzva matce ze dne 2. 6. 2004,

Jako první se Nejvyšší soud zabýval námitkou obviněné, podle které není zřejmé, jaká opatření byla proti ní bezvýsledně použita v občanském soudním řízení jako předpoklad naplnění znaku uvedeného v právní větě výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně. Podle obviněné mělo mít přednost vynucování povinnosti ukládáním pokut před výkonem rozhodnutí odnětím dětí. Za bezvýsledné využití všech opatření vyplývajících z občanského soudního řízení podle jejího názoru nelze považovat pouhou výzvu, po níž nenásledovalo postupné ukládání pokut.

Nejvyšší soud s přihlédnutím k výše popsané právní úpravě považuje za zřejmé, že postup soudu v řízení o výkonu rozhodnutí, kterým soud po předchozí výzvě podle § 272 odst. 2 o. s. ř. přistoupil k odnětí dítěte podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř. bez předchozího uložení pokuty podle § 273 odst. 1 písm. a) o. s. ř., byl v souladu se zákonem. Ustanovení § 273 odst. 1 o. s. ř. totiž umožňuje soudu volbu mezi dvěma rovnocennými alternativami výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí (srov. spojkou „... nebo ...“) a nestanoví požadavek uložení pokuty ve všech případech. Uložení pokuty tedy není nutným předpokladem nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte. Pokud soudy v exekučním řízení v dané věci vzhledem k postoji obviněné a její sociální situaci (viz odůvodnění obou usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí založených ve spise vedeném u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. P 262/2003) neshledaly vhodným postup podle § 273 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a tento závěr řádně a přesvědčivě odůvodnily, nic nebránilo nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dítěte podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Tomuto postupu předcházela výzva vůči obviněné ze dne 2. 6. 2004 k dobrovolnému plnění povinností podle § 272 odst. 2 o. s. ř.

V této souvislosti je vhodné uvést, že pro daný případ nelze vycházet z judikátu publikovaného pod č. 19/1998 Sb. rozh. tr. Podle něj lze předchozí opatření považovat za použitá bezvýsledně, jestliže i poté, co byla uložena pokuta, pachatel mařil výkon rozhodnutí nebo neplnil dohodu o výchově nezletilých dětí. Toto rozhodnutí se vztahovalo na případ, v němž byl prováděn výkon rozhodnutí podle § 273 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a došlo k ukládání pokut – soud tedy zvolil výkon rozhodnutí podle první alternativy uvedené v § 273 odst. 1 o. s. ř. V případě obviněné R. P. však byl prováděn výkon rozhodnutí podle § 273 odst. 1 písm. b) o. s. ř., a proto k naplnění předpokladu bezvýsledného užití opatření v občanském soudním řízení nebylo třeba předchozího uložení pokuty obviněné. Bezvýsledným použitím opatření v občanském soudním řízení v tomto případě bylo neuposlechnutí výzvy soudu učiněné vůči obviněné k dobrovolnému plnění jejích povinností vyplývajících z vykonatelného rozhodnutí o výchově nezletilých dětí. Námitka prosazující opak je proto zjevně neopodstatněná.

Podle další námitky dovolatelky usnesení Okresního soudu v Náchodě ze dne 16. 6. 2004, sp. zn. P 262/2003, nabylo právní moci až dne 8. 7. 2004 a neobsahuje určení termínu předání dětí v době od 16. 6. 2004 do 30. 6. 2004. Také tato námitka podle názoru dovolacího soudu není způsobilá zpochybnit učiněný závěr o spáchání daných trestných činů. Obviněná obdržela citované usnesení dne 22. 6. 2004. Vzhledem k tomu, že toto usnesení z povahy věci neobsahovalo povinnost k plnění (např. v podobě předání věci, poskytnutí majetkové hodnoty aj.), a tedy ani lhůtu k jeho poskytnutí, bylo ve smyslu § 171 o. s. ř. vykonatelné, jakmile bylo doručeno. Okamžik nabytí právní moci tedy není rozhodný pro určení okamžiku porušení povinnosti obviněnou. Pokud v rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí odnětím dětí nebyla uvedena doba předání dětí, nejednalo se o porušení práva. Doba, po kterou mají být děti svěřeny do péče oprávněného, je totiž vymezena v pravomocném rozhodnutí vydaném v nalézacím řízení podle občanského soudního řádu (v daném případě každý lichý týden ve čtvrtek od 15.00 do 17.30 hod., každý sudý týden v úterý od 15.00 do 17.30 hod. a

každý sudý víkend v roce od pátku 15.00 hod. do neděle 18.00 hod.). Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí zásadně nemusí vymezovat tuto dobu, neboť ta je zřejmá z exekučního titulu. Pokud přesto v některých případech rozhodnutí obsahuje vymezení doby ve výroku, jedná se o údaj nadbytečný, který je vhodné uvést v odůvodnění rozhodnutí.

V další části odůvodnění se Nejvyšší soud vypořádal s ostatními argumenty dovolání obviněné R. P. a shledal toto dovolání zjevně neopodstatněným, proto ho podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.